

Webbkurs om hållbart barnrättsarbete – så kan vi inkludera fler

Handledning för gruppövningar

Innehåll

Webbkurs om hållbart barnrättsarbete – så kan vi inkludera fler	3
Hållbart barnrättsarbete	4
Din roll som gruppleddare	4
Bra att tänka på	5
Några tips på vägen	6
Övningar för del 1	7
Övning 1 – Hur kan barns situation skilja sig åt?	7
Övning 2 – Finns det barn ni inte når?	8
Övning 3 – Hur ser det ut i din organisation?	9
Övningar för del 2	11
Övning 4 – Känner du igen hindren?	11
Övning 5 – Vilken kunskap arbetar ni med?	13
Övning 6 – Vad kan du börja med?	15
Kompletterande övningar	16
Övning 7 – Vad säger statistiken om barns levnadsvillkor?	16
Övning 8 – Hur kan vi inspireras av andra organisationer?	17
Bilaga – Kom igång med ett hållbart barnrättsarbete i fyra steg	18

Myndigheten för delaktighet är en kunskapsmyndighet som arbetar inom funktionshindersområdet. Vi arbetar för att alla, oavsett funktionsförmåga, ska kunna vara fullt delaktiga i samhället.

Myndigheten för delaktighet, 2020
Webbkurs om hållbart barnrättsarbete – så kan vi inkludera fler

Nummer: 2020:23
ISBN: 978-91-87883-76-7 (pdf)

Publikationen finns att ladda ner från myndighetens webbplats www.mfd.se.
Alternativa format kan beställas från Myndigheten för delaktighet.

Postadress: Myndigheten för delaktighet, Box 1210, 172 24 Sundbyberg
E-post: info@mfd.se
Telefon: 08-600 84 00

Webbkurs om hållbart barnrättsarbete – så kan vi inkludera fler

Sedan den 1 januari 2020 ingår barnkonventionen i svensk lag. Enligt den har alla barn i Sverige samma rättigheter. De ska ha samma möjligheter till utveckling, trygghet och delaktighet i samhället.

Det finns undersökningar som visar att barn i Sverige har det bra på de allra flesta sätt. Men i praktiken har inte alla barn samma möjlighet att få sina rättigheter tillgodosedda. Levnadsvillkoren skiljer sig åt beroende på faktorer som kön, funktionsnedsättning och etnicitet. Det här riskerar att påverka barnen negativt – inte bara så länge de är barn, utan hela livet.

Barnkonventionen är ett av de viktigaste verktygen för myndigheter, regioner och kommuner som ska se till att alla barn får sina rättigheter tillgodosedda. Men det behövs också kunskap för att tillämpa rättigheterna i praktiken, till exempel när man planerar och genomför olika ärenden, beslut och insatser som berör barn. En del av syftet med den här webbkursen är att du som arbetar på en myndighet, region eller kommun ska få med dig kunskap för att kunna bidra till jämlika levnadsvillkor för alla barn.

Hållbart barnrättsarbete

För att bättre kunna tillgodose alla barns rättigheter behöver alla aktörer som arbetar med barn ha kunskap om barns olika förutsättningar och behov. Så många barn som möjligt måste bli inkluderade och få komma till tals. Genom att särskilt synliggöra och lyssna på de barn som på ett eller annat sätt inte passar in i samhällsnormen, till exempel barn med funktionsnedsättning, går det att identifiera och arbeta bort olika hinder för delaktighet. På så sätt förbättras möjligheterna samtidigt för många fler barn. Det som är avgörande för några är bra för många.

Det här kallas för ett hållbart barnrättsarbete. Ett hållbart barnrättsarbete utgår från barns rättigheter enligt både barnkonventionen och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, och det låter alla barn få synas och höras.

Den här handledningen är en del av informations- och utbildningsmaterialet om hållbart barnrättsarbete från Myndigheten för delaktighet, MFD. Materialet består av bland annat webbsidor, en checklista, ”Webbkurs om hållbart barnrättsarbete – så kan vi inkludera fler” och den här handledningen med tillhörande presentationsmaterial.

Webbkursen består av två delar. I den första får du lära dig vad ett hållbart barnrättsarbete är och hur det bidrar till ett samhälle där fler kan vara delaktiga. I den andra delen får du fördjupa dig i hur du och din organisation kan arbeta med de här frågorna.

Din roll som gruppleddare

I den här handledningen hittar du dels övningarna från webbkursen och dels några kompletterande övningar. Handledningen riktar sig till dig som ska utbilda, föreläsa eller på annat sätt genomföra gruppövningar för personer som arbetar eller kommer att arbeta med barnrättsfrågor inom myndighet, kommun eller region. Du kan använda handledningen som ett stöd i samband med ett utbildningstillfälle, en presentation eller en gruppdiskussion. Kanske arbetar du själv med barnrättsfrågor och har gått webbkursen? Då kan du använda handledningen som utgångspunkt när du diskuterar med dina kollegor om hur ert barnrättsarbete kan bli mer hållbart. Om du inte redan har gått webbkursen rekommenderar vi att du går den innan du använder övningarna i handledningen.

Som gruppleddare kan du

- sprida kunskap om vad ett hållbart barnrättsarbete innebär och hur det kan bidra till ett samhälle där fler kan vara delaktiga
- skapa förutsättningar för samtal om hur ni på er arbetsplats kan tillvarata barns rättigheter enligt barnkonventionen och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- stötta dina kollegor så att de kan arbeta för att inkludera fler barn i ert barnrättsarbete.

Bra att tänka på

Arbetet med barnrätt är ett ständigt utvecklingsarbete. Oavsett om ni är i början av ert arbete eller om ni har kommit långt, finns det alltid möjlighet utveckla arbetet mer. Några saker som kan vara bra att tänka på innan du sätter igång:

- Utgå från er situation. Fokusera på hur ert barnrättsarbete ser ut idag och sätt mål som är realistiska för er verksamhet.
- Främja konstruktiv dialog och reflektion. Försök att skapa förutsättningar för gruppdeltagarna att samtala och reflektera tillsammans på ett konstruktivt sätt. Uppmuntra alla att lyssna och delta aktivt.
- Se dig som en processledare, snarare än en kunskapsförmedlare. Fånga upp deltagarnas kunskaper och erfarenheter genom era diskussioner.

För att skapa möjligheter för alla i gruppen att ta aktiv del i diskussionerna, är det bra att använda olika typer av forum för samtal. Ett exempel är rundor där alla får säga något, eller att både ha övningar och diskussioner i helgrupp och i par eller i mindre grupper. Om det finns möjlighet kan ni också göra en del av övningarna skriftligt. När du planerar arbetet för gruppen, tänk igenom och stäm vid behov av de metoder för diskussion som du planerar att använda.

Kommer alla i gruppen att ha samma möjligheter att delta genom ditt planerade upplägg?
Finns det något moment som kan bli otillgängligt för någon av deltagarna?
Finns det någon övning i övningsdelen som behöver anpassas eller justeras utifrån deltagarna i gruppen? Här får du gärna vara kreativ och fundera ut former som fungerar för just din grupp.

Några tips på vägen

- Diskutera i förväg tillsammans med deltagarna kring vilka förväntningar som finns på arbetet ni ska göra tillsammans.
- Uppmuntra deltagarna att reflektera över både deras eget arbete och organisationens barnrättsarbete i stort.
- När du får en fråga från en deltagare, fråga gärna om någon annan av deltagarna vill svara. Du kan också använda dina egna erfarenheter eller reflektioner. Ju mer du ger av dig själv, desto mer ger också deltagarna.

Övningar för del 1

Här hittar du övningar till del 1 av "Webbkurs om hållbart barnrättsarbete – så kan vi inkludera fler". Gå gärna igenom webbkursen innan du genomför övningarna.

Övning 1

Hur kan barns situation skilja sig åt?

Övningen finns i del 1 i webbkursen, i kapitlet "Alla barns rättigheter lägger grunden".

Bakgrund

Alla barn är olika. De har olika förutsättningar och behov och är en del av samhällets mångfald, på samma sätt som vuxna. Barn som passar in i samhällets normer har ofta lättare att få sina rättigheter tillgodosedda, eftersom det mesta utgår från deras förutsättningar och behov. Till exempel är lekplatser, klassrum och fritidsaktiviteter ofta anpassade efter dem.

För barn som på något sätt avviker från normen kan det se annorlunda ut. De upplever ofta fler hinder i sin vardag än andra, vilket leder till att de inte kan vara delaktiga fullt ut i samhället. Det gör att barn som till exempel har en funktionsnedsättning eller sämre socioekonomiska förutsättningar kan ha svårare att få sina rättigheter tillgodosedda.

Steg 1: Presentera kort bakgrunden i rutan på föregående sida. Beskriv med egna ord, läs upp texten eller låt deltagarna i gruppen läsa själva innan ni går vidare till steg 2.

Steg 2: Ge följande uppgift med eller utan stöd av presentationsmaterialet som hör till denna handledning. Dela in gruppen i bikupor eller låt deltagarna reflektera individuellt innan ni diskuterar tillsammans i gruppen. Du kan också låta deltagarna läsa texten om konventioner i presentationsmaterialet innan ni diskuterar.

Reflektion

Fundera över hur situationen ser ut för de barn som berörs av din organisations arbete. Utgå från ett uppdrag eller projekt som på något sätt berör barn. Reflektera över hur situationen ser ut för barn generellt inom området, och fundera sedan över hur situationen, förutsättningarna och behoven skulle kunna skilja sig åt för barn med funktionsnedsättning.

Steg 3: När deltagarna har reflekterat över frågorna, diskuterar ni den tillsammans i grupp.

Övning 2 Finns det barn ni inte når?

Övningen finns i del 1 webbkursen, i kapitlet "Genom att inkludera fler kan vi göra rätt från början".

Bakgrund

Om vi alltid utgår från att barn kan ha olika behov och förutsättningar blir det lättare att utveckla och ta fram åtgärder som träffar rätt redan från början. Ju fler barn en viss åtgärd fungerar för, desto mindre är risken att vi behöver göra ändringar i efterhand för att vi upptäcker behov som vi har missat och därför inte tagit hänsyn till.

Steg 1: Presentera kort bakgrunden i rutan på föregående sida. Beskriv med egna ord, läs upp texten eller låt deltagarna i gruppen läsa själva innan ni går vidare till steg 2.

Steg 2: Ställ följande frågor med eller utan stöd av presentationsmaterialet som hör till denna handledning. Dela in gruppen i bikupor eller låt deltagarna reflektera individuellt innan ni diskuterar tillsammans i gruppen.

Frågor

Fundera över om det finns barn som er verksamhet har svårt att nå, eller barn som inte har tillgång till er verksamhet. Varför är det så, tror du? Vad kan ni göra för att nå de barn som ni eventuellt inte når idag?

Steg 3: När deltagarna har reflekterat över frågorna, diskuterar ni dem tillsammans i grupp.

Övning 3 Hur ser det ut i din organisation?

Övningen finns i del 1 i webbkursen, i kapitlet "Din organisation kan göra skillnad".

Bakgrund

Ett hållbart barnrättsarbete handlar om att justera de processer och arbetssätt ni redan har i din organisation – inte om att lägga till helt nya arbetsuppgifter. Att arbeta med två konventioner istället för en behöver till exempel inte innebära extra arbete, eftersom konventionerna kompletterar varandra.

Många organisationer arbetar med funktionshindersfrågor och tillgänglighet, men kanske inte i samma del av organisationen som barnrättsfrågorna. Då kan det handla om att hitta sätt att samarbeta inom organisationen.

Steg 1: Presentera kort bakgrunden i rutan ovanför. Beskriv med egna ord, läs upp texten eller låt deltagarna i gruppen läsa själva innan ni går vidare till steg 2.

Steg 2: Välj någon av frågorna nedan beroende på hur långt ni har kommit med barnrättsarbetet i er organisation. Ställ frågan, med eller utan stöd av presentationsmaterialet som hör till denna handledning. Dela in gruppen i bikupor eller låt deltagarna reflektera individuellt innan ni diskuterar tillsammans i gruppen.

Frågor

Om er organisation precis har börjat arbeta med barnrätt kan du välja någon av de här frågorna:

- Hur tar ni i ert arbete idag hänsyn till att barn är olika? Om ni inte gör det, hur skulle ni kunna arbeta för att göra det?
- Vilka styrkor ser du i din organisation för att kunna utveckla arbetet med barn och barns rättigheter?

Om er organisation har kommit en bit i ert barnrättsarbete och nu är i en process att utveckla det, kan du välja någon av de här frågorna:

- Vilka delar av er organisation skulle behöva samarbeta mer eller på andra sätt för att ni ska kunna utveckla ert barnrättsarbete ytterligare?
- Finns det något i era nuvarande arbetsätt som skulle behöva utvecklas eller förändras för att ni ska kunna inkludera fler barn? I så fall vad, och hur?

Steg 3: När deltagarna har reflekterat över frågan, diskuterar ni den i gruppen. Återkoppla gärna till frågorna ovan.

Steg 4: När ni diskuterat klart presenterar du följande återkoppling. Diskutera sedan hur ni ser på återkopplingen och vad ni skulle kunna göra för att ta nästa steg för att utveckla ert barnrättsarbete.

Återkoppling

Alla organisationer har kommit olika långt i sitt arbete med barnkonventionen och med barnrätt, men alla har möjlighet att utvecklas vidare och göra förbättringar. Vad skulle kunna bli nästa steg för er organisation?

Övningar för del 2

Här hittar du övningar till del 2 av "Webbkurs om hållbart barnrättsarbete – så kan vi inkludera fler". Gå gärna igenom webbkursen innan du genomför övningarna.

Övning 4 Känner du igen hindren?

Övningen finns i del 2 i webbkursen, i kapitlet "Hinder och möjligheter för ett hållbart barnrättsarbete".

Bakgrund

Att skapa ett inkluderande, hållbart barnrättsarbete är egentligen inte svårare än det vanliga barnrättsarbetet som alla aktörer enligt lag ska ha. Ändå finns det hinder för ett sådant arbete.

Ett övergripande hinder är att vi sällan har fullständig kunskap om barns olika levnadsvillkor. Vi har kunskap om levnadsvillkor på en del områden och om några av de hinder för delaktighet som finns, men inte om allt. Det leder till att vi ofta tar fram förslag, insatser och stöd som är utformade enligt normen. Då lämnar vi vissa barn utanför och våra insatser riskerar att träffa fel.

Men det går ta bort hinder – både i samhället och i barnrättsarbetet. Vi kan både ta bort hinder, hitta lösningar och skapa nya möjligheter.

Steg 1: Presentera kort bakgrunden i rutan ovanför. Beskriv med egna ord, läs upp texten eller låt deltagarna i gruppen läsa själva innan ni går vidare till steg 2.

Steg 2: Ställ följande fråga, och observera att denna övning behöver presentationsmaterialet som hör till denna handledning för att fungera. Dela in gruppen i bikipor eller låt deltagarna reflektera individuellt innan ni diskuterar tillsammans i gruppen.

Fråga

Fundera en stund över vilka typer av hinder för ett hållbart barnrättsarbete som kan finnas i din organisation. Känner du igen några hinder från presentationen i ditt eget eller din organisations arbete?

Steg 3: När deltagarna har reflekterat över frågan, diskuterar ni den i gruppen.

Steg 4: När ni diskuterat klart presenterar du följdfrågorna i rutan nedan. Skriv gärna ner era svar – de kan bli underlag till en handlingsplan för ert fortsatta arbete.

Följdfrågor

Vad skulle ni behöva göra för att ta bort de hinder ni identifierat? Kan ni prioritera bland hindren om ni identifierat flera samt göra en planering och en tidplan för genomförande? Vad skulle ni behöva för att kunna genomföra planen?

Övning 5 Vilken kunskap arbetar ni med?

Du hittar övningen i kapitlet "Kom igång!" i del 2 i webbkursen. Notera att övningen här i handledningen är anpassad för att fungera fristående. Den skiljer sig därför något från övningen i webbkursen.

Bakgrund

Genom att ställa rätt frågor redan tidigt i ett uppdrag som rör barn har ni större möjligheter att göra rätt från början. Ni behöver veta vad som redan har gjorts inom ert område, för att kunna bygga arbetet på fakta och forskning. Börja därför med att samla kunskap från olika källor.

Om den kunskap ni får fram inte tar hänsyn till förutsättningarna och behoven hos barn med funktionsnedsättning kan ni behöva ta fram ny kunskap. Det finns olika sätt att ta fram ny kunskap. Ett sätt är att göra undersökningar, till exempel genom enkäter. Ett annat sätt är att prata med barn för att få kunskap direkt från dem.

Steg 1: Presentera kort bakgrunden i rutan ovanför. Beskriv med egna ord, läs upp texten eller låt deltagarna i gruppen läsa själva innan ni går vidare till steg 2.

Steg 2: Ställ en av frågorna på nästa sida, med eller utan stöd av presentationsmaterialet som hör till denna handledning. Dela in gruppen i bikupor eller låt deltagarna reflektera individuellt innan ni diskuterar tillsammans i gruppen.

Frågor

Om er organisation precis har börjat arbeta med barnrätt kan du välja någon av de här frågorna:

- Tar ni fram kunskap om barns levnadsvillkor? Om ja, gör ni i så fall kartläggningar för att undersöka barns levnadsvillkor inom något område?
- Använder ni andras kunskap om barns levnadsvillkor på något sätt i ert arbete, och vilken kunskap skulle du säga är viktigast i er organisation, och varför?
Om nej, hur skulle ni kunna förändra era arbetssätt så att ni kan göra detta?

Om er organisation har kommit en bit i ert barnrättsarbete, och nu är i en process att utveckla det, kan du välja någon av de här frågorna:

- Använder ni aktuell kunskap om barns levnadsvillkor vid prioriteringar och beslut?
Om ja, finns det något du ser att ni behöver förbättra? Om nej, hur skulle ni kunna göra det till en del systematisk del av arbetet?
- Använder ni information om barns levnadsvillkor för att synliggöra barnrättsliga utmaningar? Om ja, finns det något ni skulle behöva förbättra? Om nej, vad skulle ni behöva göra för att kunna göra detta?

Steg 3: När deltagarna har reflekterat över frågan diskuterar ni den tillsammans i gruppen.

Övning 6

Vad kan du börja med?

Övningen finns i del 2 i webbkursen, i kapitlet "Ta nästa steg".
Notera att övningen här i handledningen är anpassad för att fungera i grupp. Den skiljer sig därför något från övningen i webbkursen.

Steg 1: Den här övningen är bra att använda som en avslutande aktivitet när ni känner er redo att sammanfatta era diskussioner. Ställ följande frågor, med eller utan stöd av presentationsmaterialet som hör till denna handledning. Dela in gruppen i bikupor eller låt deltagarna reflektera individuellt innan ni diskuterar tillsammans i gruppen.

Frågor

Nu har ni tillsammans i grupp reflekterat över er organisations arbete med barnrätt.
Vad skulle passa dig att göra först, inom ramen för din roll och i er organisation?
Vad tycker du att ni som organisation bör göra?

Steg 2: När deltagarna har reflekterat över frågorna, diskuterar ni dem tillsammans i gruppen.

Steg 3: När ni diskuterat klart kan ni diskutera vidare om prioriteringar och risker för er organisation. Utgå från frågorna nedan.

Följdfrågor

Vilka utvecklingsområden tycker gruppen att organisationen bör fokusera på?
Är något utvecklingsområde en förutsättning för de andra, och behöver prioriteras först?
Ser ni några risker som behöver hanteras?

Kompletterande övningar

Här hittar du ytterligare några övningar som du kan använda i dina gruppdiskussioner. Övningarna kompletterar de som finns i "Webbkurs om hållbart barnrättsarbete – så kan vi inkludera fler".

Övning 7 Vad säger statistiken om barns levnadsvillkor?

Övningen är baserad på animationen i del 1 i webbkursen, i kapitlet "Alla barns rättigheter lägger grunden".

Steg 1: Visa gruppen den animerade filmen om statistik över barns levnadsvillkor för gruppen.

Steg 2: När deltagarna har sett filmen, diskuterar ni den tillsammans i gruppen. Ni kan utgå från frågorna i rutan.

Frågor

Motsvarar det som sägs i filmen er uppfattning om verkligheten? Är det något ni tycker är överraskande? Vad och varför?

Steg 3: Diskutera vidare utifrån följdfrågorna i rutan på nästa sida.

Följdfrågor

Vilken statistik har ni tillgång till och hur använder ni den i er organisation? Ser ni behov av mer och förbättrad statistik inom något område? Vad skulle ni behöva göra för att i högre utsträckning använda er av statistik om levnadsvillkor i prioriteringar och beslut?

Övning 8 Hur kan vi inspireras av andra organisationer?

Den här övningen är baserad på de tre intervjuer som finns i webbkursen och i presentationsmaterialet. Det finns en intervju med en myndighet, en region och en kommun. Välj den intervju som passar bäst för din organisation.

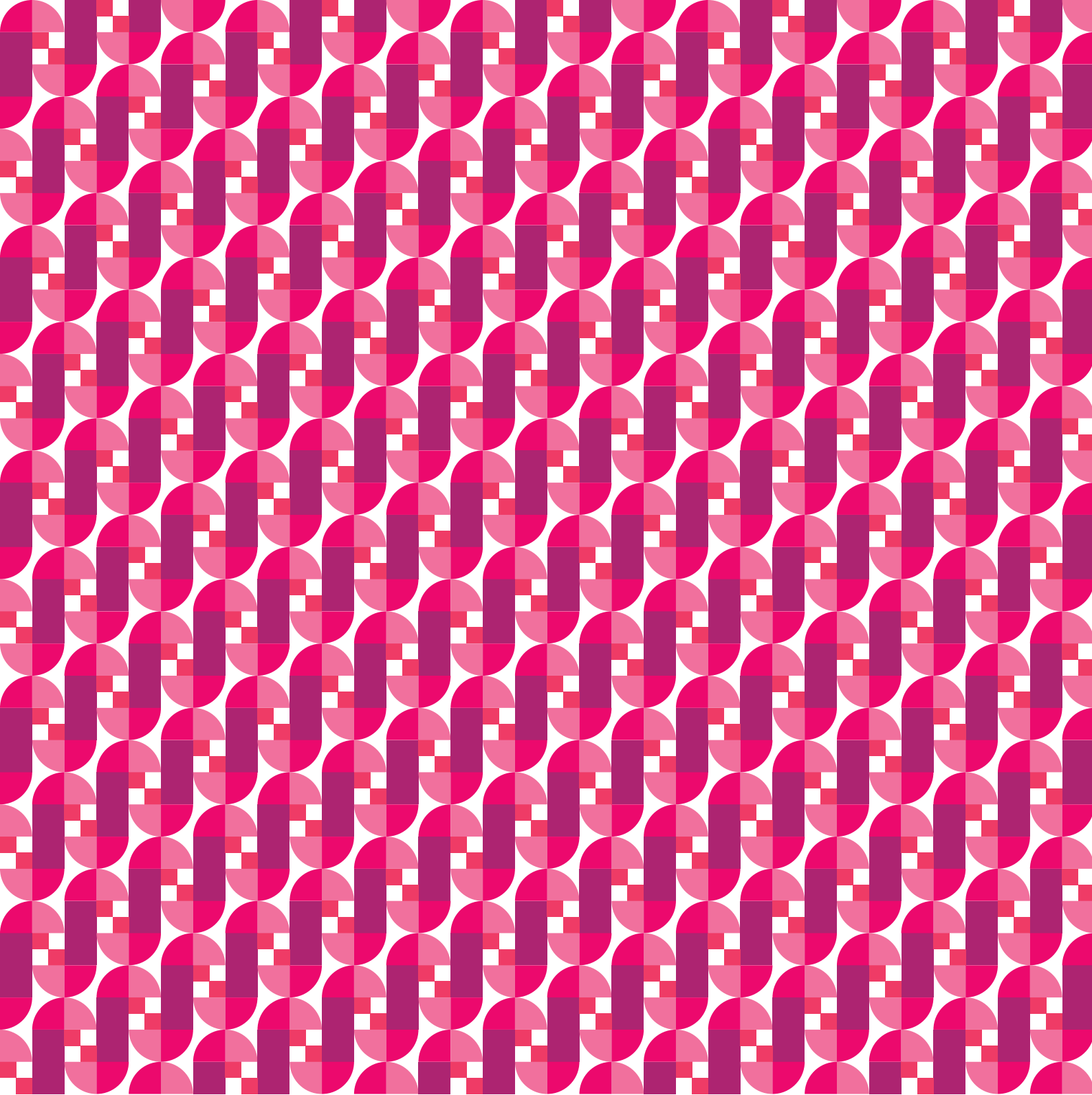
Steg 1: Låt gruppen läsa igenom den valda intervjun.

Steg 2: Ställ följande frågor med eller utan stöd av presentationsmaterialet som hör till denna handledning. Dela in gruppen i bikupor eller låt deltagarna reflektera individuellt innan ni diskuterar tillsammans i gruppen.

Frågor

Vilka av tipsen eller lärdomarna från intervjun skulle ni kunna ha användning för i er organisation? I vilka projekt eller områden? Finns det aktörer som ni skulle kunna samarbeta med för att utveckla ert barnrättsarbete?

Steg 3: När deltagarna har reflekterat över frågorna, diskuterar ni dem i gruppen.

**Myndigheten för
delaktighet**

Myndigheten för delaktighet

www.mfd.se

Nummer 2020:23

ISBN 978-91-87883-76-7 (pdf)